

DISPUTATIO VIII.
Centuriæ Quartæ

QUÆSTIONUM

ILLUSTRIUM PHI-
LOSOPHICARUM

In Inclia VVitebergensi Academiâ

Proposita

PRÆSIDE

M. Jacobo Martini

Logices Profefs. Publ.

RESPONDENTE

CONSTANTINO VVECKE

RO Laübano

*Ad diem 9. April. horis à 6. matuti-
nis in auditorio collegij veteris.*

WITEBERGÆ,

Excudebat Martinus Henckelius,
Sumptribus Pauli Helvvigij Bibliop. Anno

M. DC. VIII.

ILLUSTRI AC GENE-
roso Domino,

Dn. IOHANNI STEPHANO
Libero Baroni ab Aversberg, Domino in
Purgstall, hereditario Carniola &
Sclaronia Camerario.

Necnom

Generosis ac nobilissimis Dominis,

FRANCISCO ADAMO,
IOHANNI ERENRICO,
à Neudegk in V Vildegk & Soß.
Fratribus germanis.

Dominis suis Clem.

Hanc συζητησιν Philosophicam
In:

Debita observantia signum subjecti q̄
animi monumentum.

Dedicat, offert, consecrat.

Auth. Respondens.

QUÆSTIO I.

An medium in demonstratione potissima
debeat esse causa, an vero
definitio?

Non ¶ ignavis sed diligentibus offerre sese ve-
ritatem (loquamur cum Scal. exc. 307. f. 9.)
Quis tam imprudens qui nesciat? quis tam
impudens qui neget. Sed quomodo? instrumen-
tis certis, disputationibus nempe & discusso-
nibus. Tacitis meditationibus magis nos per-
ficere, quam altercationibus Vives quidem ait. Sed verum
hoc non est, sicut enim lapidum collisione ignis, ita disceptationi-
bus veritas elicitur Scal. exer. 308. Vt igitur hanc, qua & Bibl^o
latitat, invenire nos quoque possimus, breviter sine isyomaxia,
qua in Philosophicis dedecet, docente Platone in Euthydemo,
collatis opinionibus, quid statuendum dispiciamus. Sunt ¶ au-
tem dua in hac quaestione sibi adversantes invicem sententia.
Prior medium esse causam, non definitionem statuens ita pro-
cedit. 1. Medium ¶ demonstrationis potissima debet explica-
re non solum quid, sed etiam propter quid, & quidem praeipue
Definitio saltem quid est rei explicat Arist. 2. phys. c. 2. 2. post.
t. 1. E. requiritur causa qua explicat propter quid. 2. Medium
debet nos deducere in cognitionem inhaerentia passionis in subje-
cto, Zab. lib. 4. de Met. c. 15. At definitio, quatenus definitio,
non potest hoc facere, cum non sit media inter duo, Zab. lib. 4.
de Met. c. 4. Probo: Definitio ut sic solum explicat quid sit a-

rem rei definit. & eam abstrahit ab omnibus alijs, quae sunt
extra quidditatem. Esse autem in subiecto passionem, neq; perti-
net ad quidditatem subiecti, neq; ad definitionem passionis ita,
ut per ipsam ostendatur. E. definitio, ut definitio non est me-
dium. 3. Sic ex sua natura demonstratio pro medio defini-
tionem postulari, nunquam fieri sine ea posset. Consequens sal-
sam. E. & Antec. Nam aliquando demonstramus passionem de
subiecto per differentiam, aliquando per unam e quatuor causis, ut
docet Ari. 2. post. c. 2. aliquando etiam demonstramus posteri-
orem passionem per priorem. E. & c. 4. Auctoritate Arist.
idem liquet. Nam 1. Post. c. 2. 1. Phys. c. 1. dicit, Scire esse rem
per causam cognoscere; non vero definitionis meminit: E. de-
monstrationis, quae facit scire, 1. post. c. 2. medium sit causa; 2.
post. c. 2. docet aperte, medium & causam idem esse, & omnem
causam esse medium, quod scire sit rem per causam cognoscere, &
iterum apertius loquens medium causam esse pronunciat. Poste-
rior + medium statuens definitionem, nititur autoritatibus A-
rist. & variorum interpretum: Loca Arist. ex 2. post. t. 9.
t. 95. & 97. desumit, ubi medium dicit Arist. esse λόγος, quod
vocabulum interpretatur per definitionem Zab. lib. 1. de med.
demonst. c. 9. Auctoritates interpretum quas multas & va-
rias adducit brevitatis studiosi omisimus, cum veritas prae-
ferenda auctoritati, Scegk. li. 1. de Med. dem. p. 12. & hac si ab
usu recedit nulla sit, Scal. lib. 3. de caus. L. L. p. 448. Nos +
neglectis hisce illorum auctoritatibus in priorem inclinamus sen-
tentiam, statuens cum Zab. lib. 1. de med. dem. c. 20. &
seq. errorem non esse quidem adeo magnum integram definitio-
nem in demonstratione sumere, attamen non omnino reprehen-
sione vacare. Su persua enim erunt vocabula, quae superfluas
vitanda. Gratia exempli: sit demonstrandum hominem esse
rationalem: Medium rationale potius, quam animal. ratio-
nale erit, quae est definitio animalis enim superfluum. Id vero
non negamus, praecipuam aliquam partem definitionis fungi
vice medij posse, videlicet differentiam, quae tamen non sumitur,
ut pars definitionis, sed ut causa Crci. c. 2. po. Ana. Et licet de-
finitio

finis aliqua causalis assumatur, in ipso tamen actu demonstrandi non sumitur ut definitio, sed ut causa. Ad 7 auctoritates Arist. & interpretum dicimus: Posse partem definitionis, quæ in demonstratione adhibetur, definitionem vocari, sed non ex sensu, ut Arist. in 7. Metaph. differentiam definitionis nomine indigitavit, Zab. 1. de med. dem. c. 20. Averroes & alij existimant medium interdum vocari definitionem, quod sit definitio potentia seu materialiter, ut vocant.

QUESTIO II.

An medium terminus sit compositum quid ex definitione subjecti & passionis, vel ex composita causa subjecti & passionis.

Affirmantem 7 questionis partem ascribunt Thomæ & Cajetanus Dd. Con. c. 17. lib. 2. post q. unica. contrarium tuetur Tol. 2. post. c. 9. q. 1. aliam ipsis assignas sententiã. Medium vñ incedit Rubius in log Mexi. lib. 2. post. c. 9. Solum Cajetanum in hac opinione fuisse, Thomam verò aliter sensisse scibens. Hæc 2 sententia cujuscungue fuerit falsa est, nec difficile erit ejus falsitate ostendere: 1. Omnis demonstratio fit per proximam causam 1. post. c. 2. At unica tantum est proxima & adæquata causa unius effectus. Zab. 1. de med. dem. c. 15. lib. 2. po. c. 9. p. 116 o. Ergo unica etiam causa per quam fit demonstratio & per cons. compositum tale ineptum. 2. Nullum ens per accidens in scientiis locum habet 6 Met. c. 2. Tale medium est ens per accidens, constans ex rebus perfectis diversi generis. E. non est scibile, & ideo in demonstrationibus, quarum finis scientia, admitti non potest. 3. In omni demonstratione necessarium ut demonstretur majore inesse minori, quod fit per medium Zab. 4. de meth. c. 15. Hoc autem fit assumendo unam causam primam & proximam illius effectus, non quæ causa sit alterius per se & principaliter. E. causa locum medij retinens sit una, non aggregatum quiddam. Obijcit 7 Cajetanus: 3 Medium demonstrationis potissima non solum propter quid, h. e. causam conclusionis continere debet, sed etiam quid passionis, quæ in occlusionem probatur de subjecto, approbare Ari. ipso 2. po. c. 2. & 9

Sed definitio subjecti licet causam passionis contineat, & ideo
 propter quod, minimè tamen quod est ejus. Necessè est igitur
 definitionem passionis ei adungere. Vnde medium sit com-
 4 positum quid ex definitione subjecti & passionis. Subtilis
 ratio, qua logicà trutinà ponderata penitus concidit. Damus,
 aptissimum medium esse illud, quod simul continet quid & pro-
 pter quid; non tamen ejusdem, sed diversorum, nempe quid sub-
 jecti & propter quid passionis, qua re ipsa idem sunt, cum eadem
 definitio, subjecti sit causa propter quam ei convenit passio. Non
 idcirco opus est duplicem asserre causam seu definitionem cum
 una utrumq; officium præstet. Hinc Zabara, lib. 1. de Med.
 demonstr. c. 17. cognoscere propter quid est & quid, idem
 cognoscere esse affirmat, cum per eandem causam & idem medi-
 um hæc ambo innotescant, & eam demonstrationem qua declarat
 5 propter quid est, declarare etiam quid est. Dd. & Conn. l. an-
 tea citato distinguunt inter medium simplex, unum cause genus
 continens & non simplex, ex pluribus causis conflatum: Quoad
 posterius approbant sententiam Cajetani, quoad prius verò non.
 6 Sed & quoniam simpliciter loquendo de simplicibus medijs res est
 intelligenda, hæc responsio sive concessio hoc in loco admittenda
 minime videtur propter rationes antea allatas.

QUÆSTIO III.

An Aristoteles rectè principiorum gene-
 ra tradiderit?

1 Principij & acceptio seu denominatio licet juxta doctissi-
 mum Suarez disp. 12. s. 1. dist. 4. latissima sit & varijs modis
 possit multiplicari, ut ferè impossibile sit ad certam & scientifi-
 2 cam rationem ista significata revocare; Aristoteles & tamen s.
 Metap. 1. Septem constituit genera principiorum; primum
 Vnde motus incipit, Deinde, unde unumquodq; optime fieri
 potest.

potest. Tertio, unde primo aliquid fit, ita ut insit, Quarto, unde
aliquid fit ita ut non insit, quinto modo principium dicitur id, cu-
jus electione movetur ea, qua movetur, & mutatur ea, qua mu-
tantur, sexto modo artes dicuntur principia, denique principium
dicitur, unde res primum cognoscitur. Contra hunc principio-
rum numerum varia vulgo obyci solent. Multas siquidem
principiorum species emisisse videtur Philosophus: Vixote for-
mule, exemplare, finale: principium item numeri, & motus,
principium insuper temporis generationis, & quae sunt alia. De-
nique principium omnium maximum & primum Deum nempe,
qui ab ipso aliis in 1. Metaph. principium & 8. phys. primum
movens appellatur. Verum si observaverimus illud Suarez 4
disp. 12. l. 1. dicit. 12. haud difficile erit intelligere, recte ab
Aristotele traditam principiorum distinctionem, ubi in hac ver-
ba loquitur: Aristoteles in enumerandis omnibus significatio-
bus ipsius vocis non fuit sollicitus, quod nimis prolixum & mini-
me necessarium esset, sed eas quae velerant magis usitatae, vel ex
quibus alia facile poterant cognosci. Rebus si sic stantibus, se-
ptem principiorum genera à Philosopho recte tradita esse cum
Armando de Bello visis tract. 2. cap. 238. colligimus hoc mo-
do: Principium, medium & finem in corporibus trina dimensio-
ne praeditis ex motu cognosci datum Philosophorum est. Iam cum
motus duobus modis inchoetur, uno undecumque, altero unde opti-
me, duplex quoque principium sit necesse est, alterum unde motus
incipit, alterum unde optime. Deinde corporum magnitudine
praedictorum duorum rursus constituenda sunt principiorum genera;
alterum reale esse, alterum esse cognitum. Reale complectitur
interna & externa principia, interna sunt materia & forma,
quarum illarum temporis sola vulgo Philosophorum erat cog-
nita. Externum est efficiens, quo diviso in efficiens natura arte
& electione, septem erunt principiorum genera. Idem etiam ex
definitione d. antea h. ab Aristotele allata patet. Vbi principium
definitur

definit id unde res vel est, vel fit, vel cognoscitur. Prius mem-
brum in duas partes dispeſci poteſt, unde res vel eſt ſimpliciter,
vel bene, & ſic duo erunt priora principiorum genera, ſecundum
iterum dividitur, unde res fit vel ab interno, quod tertium, vel
ab externo, quod tria ſequentia principia continet, tertium de-
niq; membrum ultimum principij genus exponit. Dilua-
mus † nunc ea qua pro adverſa parte ſunt allata. Ad primum
quamvis pateat ſolutio ex ſuperius dictis, apponimus tamen,
quod formale principium poſſe comprehendī ſub extremo gene-
re, cum omnia per formam ſuam cognoſcantur à priori. Idem
ſentiendum de principio exemplari, hoc enim vel ad efficiens vel
ad formale reducitur, quemadmodum cauſa exemplaris, vel ad
efficientem vel ad formalem, de qua re videantur Dd, Conn.
l. 2. phyſ. c. 8. q. 4. art. 7. Fonſeca lib. 1. Metap. c. 7. q. 1. f. 5.
quam licet admittamus in arte, in naturalibus tamen ab ipſa
forma diſtinctam eſſe non cenſemus, Toletus 2. phyſ. c. 3. q. 7.
Similiter de finali ſentiendum; nam omnis forma finis gratiā.
Numeri principium, quod eſt unitas, cum ea ſit principium,
numeri ut materia, ad tertium genus revocari poteſt. Prin-
cipium motus traditur in prima ſpecie, unde motus incipit.
Quid quaſo eſt aliud motum incipere quam principium habe-
re? Cum autem tempus ſit meſſura motus, Ariſt. 4. phy-
c. 12 & tempus ex motu metiamur ibidem, & hac duo ſe invicem
perpetuo ſequantur Thomas in diſput. materia 5. de
conſ. rer. q. 5. arg. 15. perſpicuum eſt, quod tradito principio
motus, inſinuatum quoq; ſit principium temporis. Quod atti-
net principium generationis, notandum quod generationis va-
cabulum in primis ſumatur dupliciter, vel pro alteratione præ-
cedente introductionem formæ, vel pro ipſa forma introducti-
one, Mercenarius in dilucid. p. 267. Priori modo ſi ſuma-
tur revocandum ad principium motus localis, cujus apertè hic
ſit mentio; Si verè ſumatur altero modo, principium à quo, il-
lius

lius erit privatio substantialis formæ, & revocabitur ad tertium genus principij hoc est, ad materiale, quia res quæ generatur non intelligitur fieri ex alia materia, quàm eâ, quæ privata erat formâ introducendâ. Vltimum objectum hoc modo dissolvendum: si sermo esset de eo, quod maximè proprie dicendum est principium, & ad quod cetera revocantur, solum Deum revera sub principij rationem cadere. Timplerus l. 3. Meta. c. 1. q. 5. Possumus verò Deum referre ad quintum principiorum modum: Nam & hic est principium, unde sive a quo aliquid fit, effectiois vocabulo late sumpro.

Q U Æ S T I O I V.

*Vtrum cuilibet corpori simplici una tantum
latio: Cuilibet latiori unum tantum
corpus ritè accommo-
detur?*

Questionem † utriusque partis affirmatam sequitur Philosophus: Priorem in 1. Cœli c. 2. t. 8. ubi expressè asserti simplicis corporis simplex est motus, & simplex motus simplicis corporis; quod etiâ apertis verbis ad memoriam revocat in 4. Cœli c. 4. & 4. phy. c. 4. & 5. unumquodq; corpus simplex peculiari gaudere loco asserens. Si E. unum locum habet, ad quem naturâ fertur; etiam unum motum habeat, cum motus ad locum accommodetur 1. Cœli t. 7. Posteriores verò legimus in 1. Cœli t. 9. ubi violentiâ contingere inquit, ut quippiam motu, qui alterius est corporis, moveatur, secundum naturam, autem esse impossibile: Et eodem in loco quinarium corporum simplicium numerum ex quinario motu simplici concludit, quod etiam facit 4. Cœli c. 4. quaternarium elementorum numerum ex quaternario simplici motu secundum lineam rectam colligens. In hanc † Aristote-

B

lis

lis sententiam nos quoque cum praestantissimis nostri seculi Phi-
losophis & praecipuis Aristotelis interpretibus descendimus,
3. eamque praeter rationes adductas ita probamus. 1. † Corpus
simplex est, quod habet in se principium motus simplicis secun-
dum naturam Arist. 2. coeli t. 7. vel quod unicam naturam sim-
plicem habet, Zab. lib. 2. de motu grav. & lev. c. 4. seu, quod
habet in se unicum principium motus naturalis. Merc. in dil.
p. 117. Sed unica & simplex natura motus habet unum & sim-
plicem motum. Quale enim subjectum talis motus. Zab. d. l. c.
3. Et corporis simplicis unius unum tantum est motus simplex.
Similiter etiam probatur conversa: Motus unus secundum
speciem ab una simplici natura provenit, huiusque causa una &
simplex est, Zab. de natur. scien. conf. c. 17. Sed una natu-
ra secundum speciem est unius tantum corporis simplicis. Igi-
tur unus motus simplex secundum speciem est unius solum cor-
poris secundum speciem. Id quod erat demonstrandum: Le-
gantur Mercenarij diluc. p. 129. & seq. 2. Si unius corporis
simplicis non una tantum erit ratio naturalis simplex, gra-
via sursum & levia deorsum promiscue citabuntur Scegk. li. 1.
de coel. p. 27. Quod qui affirmat experientia scutica dignus est,
quod verbum est. Scal. ex. 16 o. s. 3. conversa sic: Si unius motus
simplex pluribus corporibus erit naturalis simplicibus, plura
quoque corpora simplicia ad eundem locum tenderent, Motus
enim propter locum Arist. 4. ph. c. 1. Atqui posterius est absur-
dum, quia hac ratione fieret confusio omnium rerum. E. &
prius. Verum enim vero † quia & contrariorum redargutio-
ne contrariae rationes demonstrantur ut ait Arist. lib. 1. eth.
ad Eudem, c. 3. videamus quid adversa pars opponat, quidque
excipiat. Prima eorum instantia ita habet. Si aer esset in loco
ignis, deorsum, si in loco aquae sursum moveretur ad proprium su-
um locum naturalem. Atqui locus sursum & deorsum differunt
specie E. corpori uni simplici plures competunt motus specie dif-
ferent.

ferentes. 2. Hanc assertionem tollit duplex motus maris; unus
elementi huius proprius, quò naturaliter deorsum movetur, al-
ter quo statim temporibus ad litora accedit & recedit, qui etiam
naturalis mari, teste Magiro lib. 4. phy. c. 3. cum à cælesti vir-
tute, luna scilicet, proveniat, ut doctè demonstrat. Scal. exerc.
51. 3. Manifesta instantia peti potest ex duplici inferiorum
sphaerarum cælestium motu, altero quo ducuntur ab oriente ad occi-
dens, altero quo ab occidente in oriens, ut videre est apud
Scal. ex. 6. s. f. 2. & Piculomineum l. de cœlo c. 35, qui
tamen uterq; naturalis, quod perpetuus, cum nullum violentum
perpetuum Arist. 1. cœl. cont. 15. Hæ t̄ rationes quamvis
primo intuitu ferrea videantur, eas tamen nihil contra nos cō-
cludere mox patebit. Respondemus igitur ad 1. Quod illi
motus, si darentur, non essent specie differentes, cum non fiant à
naturalis specie diversis, neq; terminentur ad loca specie diversa,
sed numero tantum diversi, qui n. specie diversi sunt, ij ad loca spe-
cie diversa, quia motus sortitur specie à termino ad quem, quod
multis probant, Dd. Con. lib. 5. phys. c. 4. q. 4. art. 2. & Tol.
li. 4. ph. c. 5. q. 2. neq; etiam oppositi dici possunt, quia & horum
eadem est ratio ut Merc. in dil. p. 123. Ad 2. Motum il-
lum maris qui fluxus & refluxus dicitur esse naturalem & non
naturalem: non naturalem, si præcisè secundum suam propri-
am formam spectetur; naturalem, quatenus non est contra na-
turam aquæ, eo quod ex impressione corporum cælestium proveniat,
Dd. Conn. li. 4. ph. c. 5. q. 3. art. 3. partim, quod illa, quæ fiunt
in corporibus inferioribus ex impressione cælestium non sine
violenta aut contra naturam, licet interdum videantur esse
contraria motibus naturalibus inferiorum. Thomas in disp.
quæst. 2. de mirac. in refut. argum. 17. partim, quia mor-
talis orbis necessario necesse est cum superis latronibus, ut inde vir-
tus ejus omnis gubernetur, ex Aristot. 1. Meta. c. 2. Piculom.

de met c. 20. Ad 3. concedimus duplicem illum sphaerarum
 caelestium motum: Quærentibus vero, an ambo sint naturales,
 respondemus, unum naturalem esse, qui fit per propriam orbis
 virtutem & animam motricem juxta Arist., alterum non esse
 quidem secundum naturam, neq; tamen contra naturam & vio-
 lentum ex Averroe Merceus, in dil. p. 122. sed præter natu-
 ram, scilicet super naturam propriam, Pic. d. superius l. Alij
 dicunt, unicumq; caelestium orbium unum duntaxat esse simpli-
 cem motum naturalem; alterum verò per accidens, quam ta-
 men responsionem refutare videtur Scal. exer. 56. Sed cum
 prima propositæ questionis pars à præcipuis difficultatibus libe-
 ra jam sit, videamus ulterius, quid contra questionis alterâ par-
 tē objiciat Joh. Grammaticus. Si ista assertio vera, inquit, mo-
 tus aeris & ignis, item aquæ & terræ, non erunt ejusdem speciei,
 qui tamen ad eundem locum sursum & deorsum fiunt. Faci-
 lis est responsio, modo servetur illud; Arist. 3. ph. c. 4. motus
 speciem desumendam à termino ad quem, quod etiam superius
 monuimus. Licet igitur tam aer, quam ignis moveatur sur-
 sum; termini tamen ipsius sursum sunt diversi: cum luna con-
 cavum sit terminus ignis, aeris autem concavum ignis, à quibus
 habent naturalem suam perfectionem & virtutem, ultra quos
 terminos si moventur, moventur ne detur vacuum, scilicet ibi na-
 turaliter non quiescunt. Dt. Conn. 4. phys. 5. q. 3. Pernu-
 mia in lib. de generatione element. c. 4. p. 43.

QUÆSTIO V.

An conversio cæli sit naturalis?

3. Motum ꝑ cælo qui denegabit, videbitur ab Astrologis, ex-
 plodetur à Philosophis, medicorum etiam jussu vapulabit: mo-
 tus verò hic qualis sit, naturalis ne, nec ne, multos suspensos te-
 nuit. Pro ꝑ affirmante stat Aristoteles 1. cæli c. 2. cujus ra-
 tione 3

rationes sunt. 1. Si motus circularis competit cælo præter natu-
 ram, seu ei non est naturalis, alius motus ei competet secundum
 naturam, cum nihil moveatur præter naturam, quod non secun-
 dum naturam 3. coel. c. 2. t. 18. Posterius impossibile, esset e-
 nim aut qui sursum, qui igni & aeri, aut qui deorsum, qui aqua
 & terræ: unus verò motus simplex uni tantum corpori inest.
 Motus E. circularis erit cæli secundum naturam. 2. Motus
 qui competit alicui præter naturam, competit alteri secundum
 naturam. Motus circularis inest elementis præter naturam.
 E. alteri corpori inæter secundum naturam, & cum cælo prima-
 rio competat, erit ei naturalis. 3. Si motus hic cælo non esset
 naturalis, planè irrationabile, eum esse continuum & sempiter-
 num posse, cum videamus in alijs quæ præter naturam sunt ci-
 tissime corrumpi. Videt. 9. 11. 14. & 15. Hanc sententiam 3
 Philosophi & nos sequamur, freti autoritatibus & rationibus
 Aristotelis, eamq; insuper sic probamus. 1. Omne corpus na-
 turale habet motum naturalem, quo non vi neq; præter natu-
 ram movetur, 3. coeli c. 2. t. 26. Probo: Corpus naturale est,
 quod naturam habet. Zab. de nat. coeli. 10. eamq; talem, qua-
 lis definitur. 2. ph. c. 1. t. 3. quicquid talem naturam habet, mo-
 tum naturalem habet: Cæluus est corpus naturale, 7. coeli t. 8.
 3. coel. t. 1. 8. Metap. c. 1. & 4. 12. Metap. c. 2. E. movetur
 motu naturali. 2. Actio cuiusq; rei propria in qua ejus perfe-
 ctio consistit, est ei naturalis. Motus cæli est actio ipsius pro-
 pria & perfectio 2. coeli c. 12 & vita omnium corporum natu-
 ralium 8. ph. 9. t. 1. E. est ei naturalis. His accedunt & alie
 rationes ex forma & signa cæli petite, quas brevitate causa
 omittimus. Assertio hæc licet ab Arist. scribatur & præstan-
 tissimis Philosophis defendatur, hanc tamen desuere qui motum
 hunc naturalem non esse asseverarunt. Quorū palmaria sunt.
 1. 1. Nullus motus naturalis est infinitus, natura enim maxi-
 me respicit infinitum 1. gener. animal. c. 1. 4. ph. 4. Motus cæ-
 li est

li est infinitus. Aristot 8 phys. c. 7. t. 64. cum ejus neq. prin-
cipium neq. finis. 8 ph. c. 9. t. 76. 2. Coel. c. 6. t. 35. E. non est
naturalis. 2. Motus naturalis ab initio est tardior in fine velo-
cior, 8. phys. c. 9. t. 76. 1. Coel. t. 88. Atqui motus cæli ab initio
ad finem usq. uniformis est. E. non est naturalis. 3. Motus,
qui ab externo movente pendet, non est naturalis. 7. ph. t. 10.
Motus cæli pendet ab externo principio 8. ph. c. 6. t. 52. 12. Met.
c. 8. Plato 1. de log. E. non est naturalis. 4. objicit Scaliger
exer. 68. s. 1. Quod movetur, puta naturaliter, movetur, ut
quiescat (perfectio enim ultima corporis naturalis quies, media
motus) non potest autem quiescere, nisi in suo loco, non igitur
movetur a suo loco, sed propter ejus adaptionem. Si igitur
cælum movetur naturaliter, in suo loco non est, & si est in suo
loco, non movebitur. At movetur. E. non est in suo loco.
At in loco sunt omnes ejus partes, quare non moventur, ut eum
occupent: necesse est igitur alio motu moveri, quam puro natu-
rali. 5. & sic opponit, Omnis motus naturalis fit ad consequen-
dam suam perfectionem in rebus naturalibus, natura enim
nihil frustra de incess. animal. c. 12. 2. de part. anim. c. 14. & li. 4. c. 13.
2. de gener. anim. c. 6. Sed cæli motu suo nullam perfectionem
consequuntur, cum non egeat perfectione cælum, qua promovea-
tur ut sic hoc quod non est, non est ei data forma naturalis ad-
movendum ut perficiatur, sed forma admovendum ut perficiat.
6. E. motus ei non est naturalis. Subtiles ꝑ hoc licet sint ratio-
nes tanti tamen roboris non habent, ut nos à ponte veritatis de-
ijcere possint, ideoq. ad eas respondentes dicimus ad 1. esse qua-
tuor terminos in isto argumento ortos ex equivocatione voca-
buli infiniti, quod aliter in majore aliter in minore accipitur.
Major loquitur & vera est de infinito proprie ita dicto, de quo
Phil 3. ph. c. 4. Minor de infinito improprie ita dicto, quod du-
ratione infinitum vocatur. Omnis natura ab infinito motu pro-
prie ita dicto abhorret, & hoc modo cæli motus non est infinitus,
scd

sed infinitus quando dicitur, idem est ac si dicatur sempiternus
sive perpetuus. Ad 2. Conditiones istas non esse de ratione mo-
tus naturalis, ut naturalis est, sed motus naturalis ut recte us,
ratione medij contingentes, Pererius lib. 14, ph. c. 3. De essen-
tia vero motus naturalis est, ut proficiscatur à principio aliquo,
quod est in ipsa re, qua movetur. Perer. in prin. d. Cap. At-
qui motus naturalis cœli provenit à principio interno; ut mox
dicemus: E. est naturalis. Ad 3. Majorem veram esse de mo-
tu, qui extrinsecus accedit mobili contra naturalem ejus propen-
sionem, quem omnes appellant violentum, non verò de motu ad
quem propensionem habet mobile. Sic motus lapidis deorsum,
prodiens ex gravitate est ipsi naturalis, etsi ab externo moven-
te proveniat, motus verò ejusdem sursum projecti à solo proj-
iciente vim habens violentus est. Pererius l. d. Quæ etiam sen-
tentia est Aristotelis 8. ph. c. 4. t. 27. ea quæ extrinsecus mo-
ventur dividuntur in ea, quæ secundum, & ea quæ præter naturam
moverentur. Licet igitur motus cœli ab externo movimento profi-
ciscatur, non propterea contra naturam ejus est, cum cœlum ad hu-
jusmodi motum propensionem habeat. Vbi cum enim natura ibi
propensio ad aliquem motum naturalem, qui provenit ab aliquo
principio interno vel activo, ut in animatis; vel passivo, ut in in-
animatis. Tol. 2. ph. c. 1. q. 2. Cœlum est corpus naturale, sicuti di-
ximus: E. in eo principium & propensio ad aliquem motum na-
turalem. Hinc Alexandrum naturam in cœlo nihil aliud esse,
quàm propensionem ad certum motum judicare, refert Zab. de
nat. Cœli c. ult. Esse verò cœlum ad talem motum propensum
judicio est rotunda figura naturaliter apta ad talem motum, &
multis probatur ab Aristotele in 2. Cœli passim. Ad quartam
Scaligeri primam respondemus negando majorem ex Thoma in dis-
nat. 5. de Confer. rerum q. 5. arg. 12. Cujus verba hæc sunt.
Motus cœli est cœlo naturalis, sicut motus gravium & levium na-
turalis: in hoc autem differt, quod corpora elementaria non mo-
vantur naturaliter nisi cum sint extra suum ubi, cœlum autem

moveretur etiã in suo ubi existens, ex quibus accipi potest, quod sicut se habet corpus elementare ad motum suum naturalem cum est extra suum ubi, ita se habet cœlum ad motum suum naturalem cum est in suo ubi, corpus enim elementare cum est extra suum ubi, non quiescit nisi per violentiam. E, & cœlum non potest quiescere, nisi quies sit violenta. Possimus addere ex simplicio cœlum etiam suo modo quiescere ratione axis & centri, quia nec ad dextram, nec ad sinistram vergit, quo etiam modo quiescit mundus, Confer. t. 76. lib. 8. ph. Arist. Ad ultimum argumentum dicimus falsum esse, omnem motum esse ad perfectionem aliquam consequendam; patet in animalibus, quorum perfectio in vita consistit, que motus est. Videtur
† autem Scaliger deceptus aquivocatione vocabuli naturalis, (cujus significationes legimus, apud Pererium lib. 7. ph. c. 1.) quod primo opponit in ista exerc. voluntario, qua ratione concedi sine ulla absurditate potest e Merc. diluc. p. 126. motum istum non esse naturalem sed voluntarium. In argumentis vero apponit naturale non tam voluntario quam violento, ut patet legentibus.

QUÆSTIO VI.

An tactus hominis omnium sit exquisitissimus & prastantissimus?

Affirmatam † quæstionis concludit Aristoteles 2. de Anima. c. 2. t. 94. his verbis: Quem sensum (intelligit tactum) homo exactissimum habet, in cæteris namque sensibus longè ab animalibus superatur, at tactu longè cæteris omnibus excellentius percipit, qua propter & prudentissimus est animalium, judicium autem est in homi-

hominum genere ob hoc instrumentum sensus ingeniosos esse hebetesve, & non ob aliud quicquam; & li. 1. de hist. animal. c. 15. in fine; tactus è sensibus homini exquisitissimus, deinde gustus, reliquis superatur à multis, lib. de sensu & sens. c. 4. ab initio statim. Habemus olfactum oliorum animalium & eorum qui in nobis sunt sensuum stupidissimum, tactum autem animalium omnium exactiorem & acutiorem. Cum Arist. con-
sentiunt omnes ferme interpretes, cum quibus & nos facimus, idq; ex natura temperamenti probamus: Tactus est sensus, communissimus & aliorum fundamentum; sine quo nullum possibile alium esse sensum, 3. de anim. c. 13. t. 66. Quasi si bonus etiam omnes sensus boni, dispositio & temperamentum bonum, intellectus quoq; bonus, siquidem sensuum bonitas dispositio est, ad intellectus bonitatem; Coelius Rhodiginus Lect. antiq. lib. 6. c. 1. p. 185. Vnde optimum ingenium cum optimo tactu conjunctum esse rectè inferitur. Sed repugnat hic nobis communis assertio, qua in omni operatione sensuum à quibusdam animalibus vinci hominem dicitur his versibus.

Nos aper auditu, lince visu, simia gustu,
Vultur odoratu prae cellit, aranea tactu.

Deinde assertio medicorum, qui carne molles effeminatos & ad studia liberalia ineptos judicant, 3. sibi ipsi repugnat Arist. lib. de sensu & sens. c. 1. auditum omnibus sensibus quantum ad prudentiam & 1. Meta. c. 1. visum omnibus quoad scientiam praeferens; & in probl. sect. 39. q. 1. omnes ingeniosos fuisse melancholicos scribens, qui non molles, sed duri carne sunt. Rationes hæc licet non sint admodum frigida; tamen roboris non sunt, ut nos à priori sententia abducere possint. Quam obrem respondemus ad 1. Falli & fallere vulgus, quando gustum præstantiorem simijs, & tactum exactiorem araneis, tribuit.

C

Hec

Haec enim (de gustu nos nihil) cum sit frigida & viscosa humi-
 ditatis tactum exiguum habet. Quod verò bestiola in rete in-
 cidentis motum ex templo persentiscat aranea, non propter ta-
 ctum, sed pro adam, quam semper & avidè expectat, accidit, te-
 la, verò cū sit continua, leviter tacta, statim movetur tota. Ad-
 2. distinguendo inter mollitiem: alia enim ex humido crasso &
 frigido constat, quae in slegmaticis, alia ex tenui & temperatè
 calido, quae rara. Haec est nunquam ingenij boni, consistens in ev-
 nagro temperamento, illa verò minimè, de qua loquuntur me-
 dici. Evolve Coelij Rhodig. l. d. Ad tertium distinguendo
 inter causam & signum, auditus & visus habent se ut cause in-
 strumentales, facientes ad scientiam & prudentiam, cum per
 ipsorum cognitionem multum juvetur, quae in parte parum pra-
 estat tactus, signum tantum boni ingenij existens, non effectrix
 causa. Toletus 2. de anim. c. 9. q. 24. Neq; tandem contraria-
 zur nobis ultimus Aristotelis locus: loquitur enim ibi Philo-
 sophus non de melancholicis propriissime ita dictis, qui abun-
 dant atra bili, frigida, densa, saeculenta, qui plumbeo colore pa-
 rumq; concoquentes sunt; sed de mixtis, in quibus melancholia
 mixta sanguine verò: priores omnium concessu stupidi & obtu-
 si, posteriores ad studia liberalia apti & idonei censentur. Dd.
 Conn. lib. 2. de gener. & corrupt. c. 8. q. 4. art. 3. Lemnius
 lib. 1. de occul. nat. c. 16.

QUAESTIO VII.

Qui fiat quod ij, qui non assueti maritimis na-
 vigationibus facile concitentur ad
 vomitum?

Multi & multas easq; diversas causas hujus afferunt
 causas: Alij qualitates occultas, alij aëstem maris seu fluxum
 & refluxum, alij solem, lunam & ceteras stellas produciunt. Sed
 quae

† quoniam boni artificis non omnia persequi, ut eleganter Scal.
li. 1. de caus. L. L. c. 17. nos quoque, praeceptoris monitū sequen-
tes non omnia persequamur: sed nostram sententiam paucis ex-
ponemus. Vomitum † itaque, in novitij istis nautis & vectori-
bus facile oriri ob duas potissimum causas statuimus. Prima est
factor, quē solē educendo partes subtiliores, easque in vapores ver-
tendo, relinquendoque, partes crassiores & magis adustas, ut Mae-
girus 4. ph. c. 5. & Aristoteles 2. Meteor. 3. causari judica-
mus, hic inassuetis nauseam parit, nausea vomitum, quod quam
sepius fieri soleat experientia compertum. Secunda causa est
morus & iactatio perpetua; hac corpus frequenter movens, hu-
mores simul commovet, qui se redundantes, exitum quarunt,
naturaque, eos qui tenuiores per vomitum, qui crassiores per se-
dem excernit.

QUÆSTIO VII.

Quid sint virtutes intellectuales?

Franciscus † Piccolomineus, Philosophus non ultimi
subsellij, affirmat, virtutes intellectuales, ad mentem relativas,
tantum esse relationes grad. 2. c. 8. grad. 5. c. 5. qualitates vero
vocari per vulgarem quandam denominationem, cum quo etiā
consentire videtur Johannes Regius disp. log. lib. 2. prob. 5.
de predicam. p. 472. At † cum responsio imprimis ad verita-
tatem redigenda sit, Arist. 8. phys. c. 8. 1. 68. & amicis veritas
preferenda 1. eth. c. 6. Philosophusque, juxta Scaligerū non nisi ve-
ritatis finibus cogitationum suarū excursus arcere debeat: hoc
ipsum negabimus, cum D. August. & Thoma in disp. de vir-
tut. q. 1. & 2. Quoniam † si rem exacte consideramus, absur-
dum videtur nudā relatione rem hanc totam velle definire; cum
relatio sit exigua & debilis entitatis, & tantam habilitatem
aptitudinemque, mentis efficere nequeat. Hoc ipsum probat Za-
barel. de spec. intel. cap. 5. virtutes inquires, hærent in
C 2 intel

intellectū nō operante phantasia & nulla existente spe-
cie in phantasia & sensu externo, E. non sunt meræ rela-
tiones, siquidem auferi ut relatio per ablationem termini. Quo-
circa recte (ut opinamur) fuerit intellectus habitus istos asserere,
habitum q̄, veram qualitatis speciem cum Toletō in cap. de
qual. q. un. clarissimis q̄, alijs logicis & metaphysicis constituere.
5 re. Cum nihil contra nos concludat Piccolominus, habitus
solum relationem esse, & constantiam superaddere, ideo q̄, non
6 qualitates esse statuens. In eo siquidem distinguuntur spe-
cies accidentium à speciebus substantiæ, quod hec requirant inter
se distinctionem realem, ita ut una non includat aliam; istis, ut
7 distinctæ species dicantur, sufficit distinctio formalis, secundum
quam etiam diuersa genera & species constituntur. Sic itaq̄,
contra ipsum concludimus. 1. Relata simul sunt naturæ Arist.
in præd. ad aliquid ita ut unum absq̄ altero non possit existe-
re Toletus q. 2. præam. in c. 7. li. Categ. Habitus & objecta
non sunt necessario simul naturæ scibile empiricus est scientia &
hac manere potest deperdito & remoto scibili, ut probat multis
Tol. l. d. ex Arist. E. non sunt relationes. 2. Relatio ut
3 talis non est fundamentum actionis ut patet ex Arist. Categ.
relat. Habitus vero est fundamentum & principium actionis:
Sic ars est causa actionum artificialium non homo, hic namq̄, non
4 quatenus homo aedificat, sed quatenus architectus, Habitus E. non
sunt relationes. Definitione intellectualiū virtutiū constitui mus
5 talem: Virtutes intellectuales sunt habitus animi rationalis,
quibus mens nostra affirmando vel negando verum enunciat,
6 adeo q̄, non fallitur. Habitus mentis dum dicimus non somnia-
mus speciem aliquam menti impressam, sed diuiniū acquiram
(de qua Arist. 3. de Anim. c. 4.) ad res in phantasmatibus &
memoria servatas, sibi q̄, oblat as se convertendi eas q̄, agnoscendi
illi attribuiamus, quam suo quodam respectu ad relationis referri
7 categoriam nihil prohibet, quatenus, videlicet cum suo objecto
circā

circa quod occupatur conferatur, quatenus verò est qualitas mē-
tem perficiens eam q̄ aptam & promptam reddens minime.
Vt è Simplicio Boetio & Alberto notavit Toletus in fine q.
1. praamb. super cap. vii. lib. pr. ad. Obiis † etiam per mentis 11
virtutes, sapientiam, artem, prudentiam, &c. aliquando homi-
nem aberrare, R. hoc non nisi per accidens fieri, enuntiationes au-
tem regula & definitiones debent intelligi per se & ita semper
vera sunt: Ex eventu autem nulla est regula vel definitio, qua
non possit esse falsa, Picc. grad. 5. c. 15. Per † verum & fal- 12
sum non intelligimus illud, quod in nuda contemplatione con-
sistit, sed illud quod refertur ad actionem, Magirus lib. 6. eth.
c. 2. Habitus animi dum dicuntur subiectum illorum indigitur,
de quo quaramus.

QUESTIO IX.

In qua animi parte sint virtutes in- tellectuales?

Piccolomineus grad. 5. c. 6. Inquit virtutes rationis in
phantasia recipi & memoria servari, & tunc hominem dici ha-
bitu pr. aditum, dum longo studio, curâ, experienciâ, iteratis q̄
actionibus phantasmata ita firmaverit, digesserit & in ordinem
redigerit, ut adlubitum valeat communes notiones mente colligere,
speculari, ac per eas vel ad actionem, vel ad speculationem
dirigi. Quia omnia, si principia respicimus Agvenlun's 2
degris, verissima sunt: A sensibus enim maxima ex parte dedu-
citur per phantasmata, sed illa aliterius non elevari, sed in ipsa-
met semper haerere phantasia mirum occurrit. Statuimus † nos 3
cum Scal. exer. 307. f. 21. Zab. in lib. de spec. ebus intell. Suar.
tom. 2. disp. 44. f. 4. Magiro lib. 6. eth. c. 3. Thom. in disp. ma-
teria de virtutibus in comm. alijs q̄ multis, non phantasmata, sed
divinos verum intellectuali u in virtutum subiectum esse.

4 Id + probamus. 1. Virtus humana non potest esse nisi in eo, quod
 maxime est humanum Thom. q. 2. de virt. Virtutes intellectu-
 ales sunt primariae hominis virtutes. E. non possunt esse nisi in
 eo, quod maxime est humanum; Atqui talis inter potentias ani-
 mae est intellectus. Idem q. 6. de virt. E. 2. Propter quod
 unum quodq. est tale, illud magis est tale. Arist. 1. post. c. 2. pro-
 pter intellectum virtutes sunt in phantasia & in memoria phantasia
 mata ex sententia Picc. E. magis sunt in intellectu. 3. Bonum &
 verum sunt aequè nobilia: Nam se invicem circumcludunt, nam
 verum est quoddam bonum, & bonum est quoddam verum, &
 commune utrumq. est omni enti. Si igitur in voluntate, cuius
 objectum est bonum, potest esse virtus: etiam in intellectu, cu-
 jus est verum, poterit esse. Arg. est Thom. q. 7. de virt. 1. Me-
 dicina debet applicari parti patienti, non alij; Atqui in intelle-
 ctu est morbus, inscitia scilicet non in phantasia. E. Perfici-
 tur itaq. intellectus habitibus absolute & secundum se, non ra-
 tione alterius, unde sciens dicitur, & intelligens is, cuius intelle-
 ctus est perfectus ad cognoscendum Thom. d. 1. 5. Si non sunt in
 intellectu haec virtutes, perperam intellectus vocabuntur virtu-
 tes. Dicitur + rationis virtutes indigitari, non quod in mente
 & ratione, ut in subjecto sint; Sed quia officium mentis & ra-
 tionis est is uti. Verum scias hac ratione omnes virtutes men-
 tis dici posse, neq. opus divisione, quae in intellectuales & mora-
 les dividuntur. 6. Si + phantasia tantum recipit illas virtutes;
 ratione phantasia exit homo sapiens, non ratione intellectus, &
 per consequens etiam bruta erunt rationalia, quod quibusvis atomis
 ἀτομοῖς ἀνομοῦν 94. 7. Virtutes intellectuales manent in ani-
 ma post discessum à corpore. E. non in phantasia matibus, quae
 pereunt: E. in intellectu. Majorem probat am luculenter lege
 7 apud Casum, in spe, Mor lib. 6. in conclus. 16. Mireris + for-
 san qua ratione intellectus, qui potentia anima & accidens, cum
 qualitas, possit esse subjectum. Mirum hoc non est, subjectum enim
 tripliciter ad accidens comparatum est. Vno modo sicut praebens
 ei su-

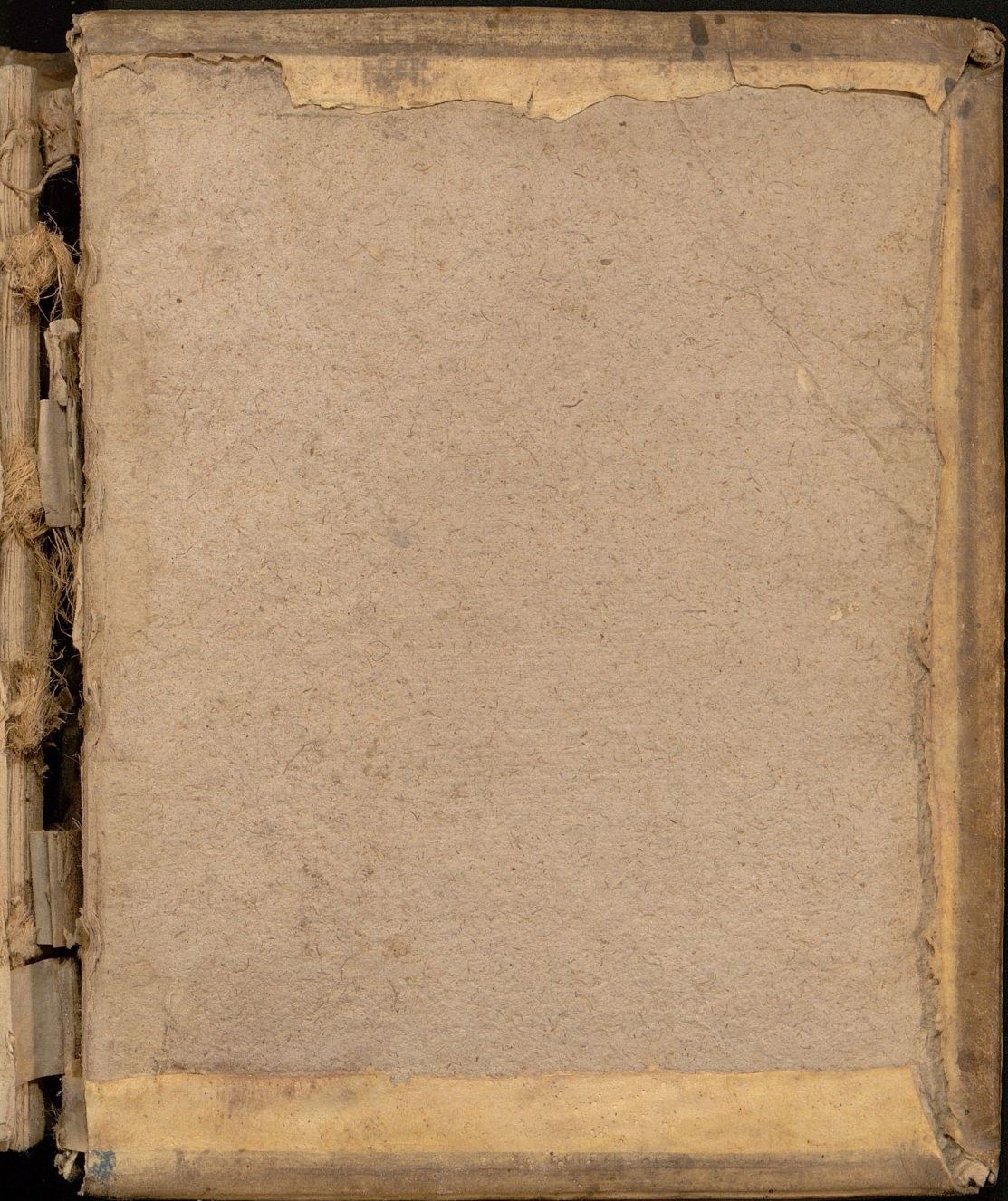
si sustentamentum, quia accidens per se non subsistit, sed sulcitur
per substantiam; alio modo, sicut potentia ad actum; tertio
modo, sicut causa ad effectum. Thom. q. 3. de virt. Quantum
ad primum, unum accidens non potest esse subjectum alterius:
quantum ad reliquos modos, unum accidens se habet ad aliud
per modum subjecti. Unum accidens sapinus in potentia ad alter-
rum, sicut superficies ad colorem: unum accidens etiam causa al-
terius, & per hunc modum dicitur accidens accidentis subjectum,
qui a principium est accidentis mediante altero, & sic potentia
anima habitus subjectum dicitur ab Aristotele & 3. de
anicon. 3. intellectus susceptivus specierum & cont. 6. locus for-
marum. Instas † substantia aeterna non est accidentium mutabi-
lium subjectum: Intellectus est substantia aeterna; habitus ac-
cidentia mutabilia. E. Restringas majorem ad istas substantias,
qua ab omni penitus materia sunt abjecta, quae accidentia mu-
tabilia recipere non possunt: substantia vero aeterna, corpori alli-
gata caduco & ab eo naturaliter, quodam modo pendens, qualis
est anima & intellectus humanus, qui corpori alligatus objecta
sua, quae judicat, ei accepta fert, sine ulla dicentis absurditate,
recipere accidentia mutabilia potest, & ab, de spec. intell. c. 10,
Pererius lib. 4. c. 11. Adis † intellectum, qui forma est, non
posse accidentium esse subjectum. Distinguas inter accidens ma-
teriale & spiritale. Forma non est subjectum accidentis mate-
rialis sed spiritalis. Ex his † liquet, vanam esse illam recenti-
orū sententiam, quando dicunt, servari habitus, quatenus phan-
tasmatum imagines in memoria servantur, à quibus potest in-
tellectus intellectiōnem recipere, quando cumq; ad phantasiam se
convertit; habitus istos solum in parte anima sensibili hoc modo
statuentem: quia nullam afferre rationem possemus, cur cogni-
tio naturalium sit magis in animo Philosophi non contemplantis
actū, quam in animo idiotae cujusdam, cum phantasmata rerum
particularium aequè in utriusq; animo esse possint, quare nisi
dicamus, intellectum Philosophi majorem habere aptitudi-

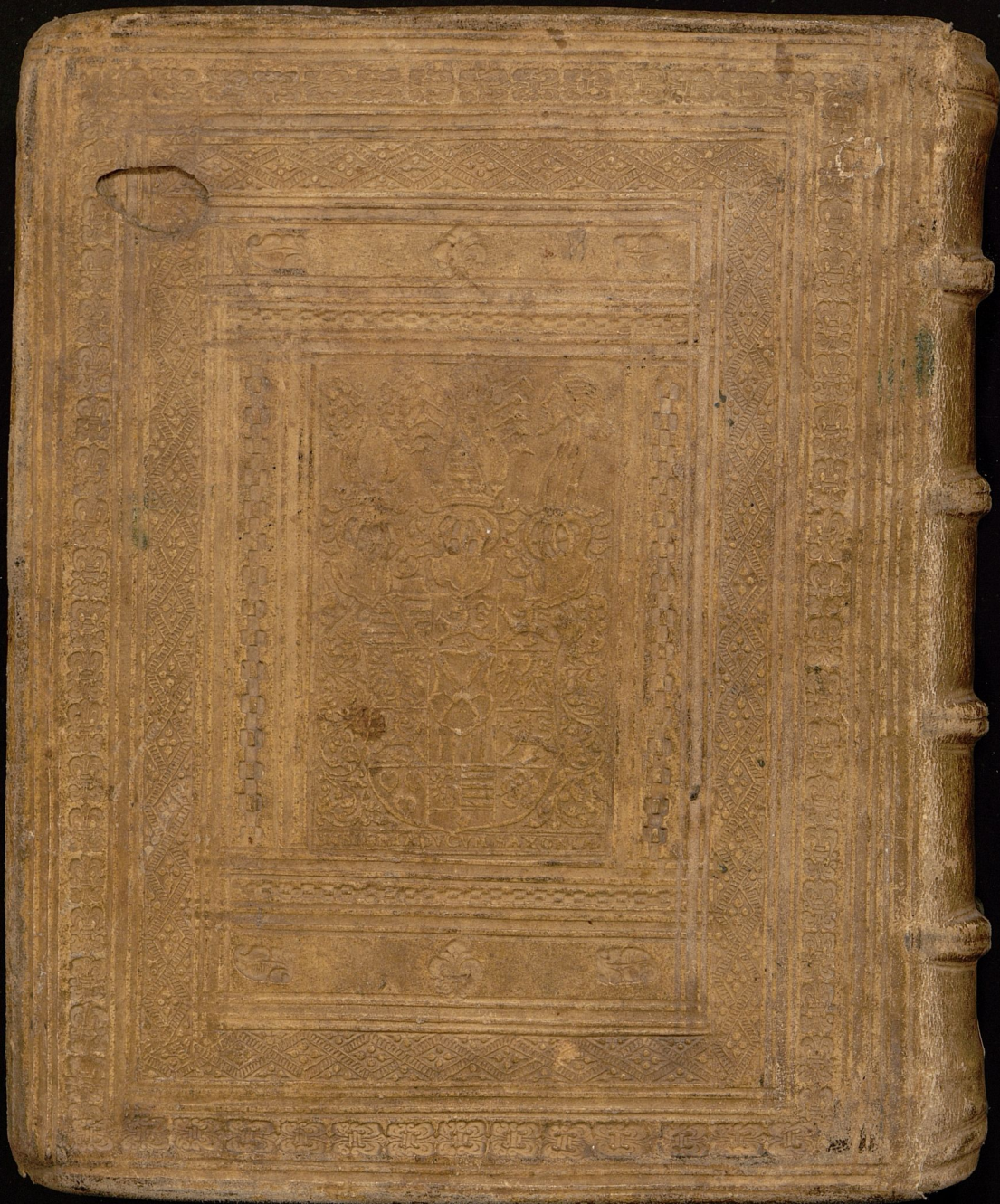
nem contemplandi universalia & rerum essentias, quàm intel-
lectum idiotæ, nullam asserre possumus rationem, cur magis ille,
quàm hic habeat in animo naturalem scientiam fixam, tanquàm
habitum. Zab, de sp, intel, c. 8.

QUÆSTIO X.

An supplicia debeant esse publica?

1. Omnem † animadversionem ad reip, utilitatem referri
debere eleganter elegantissimus Cic, lib, 3, off. An E, ex usu reip,
2. sit, privatim, an publicè ut plectantur rei, ambigitur. Posterius †
membrum arridet nobis obsequentes causas. 1. Quia manife-
stum ut sit, requiritur & crimen & supplicium, ne forsan suspi-
cio aliqua injuriæ suboriatur, cum omni populo malignum quid
& quarulum in imperantes insit, Lipsius 4, Polit, c. 11. 2. quia
pœna infliguntur non tam ob præteritum facinus, quod infe-
ctum fieri non potest, juxta vulgare elogium, quàm propter fu-
turum, ne scilicet vel is qui ante commisit, tale quid iterum com-
mittere audeat, vel ut & ceteri quoquæ virijs deterreantur.
Plato in Protagora, ut nò tam rei pereant, quàm ut alios per-
cundo deterreant, Seneca lib, 1, de Ira, ut ut rig, reddantur
meliores, illi dolore, hi exemplo. Plato in Gorgia. Ut enim ful-
mina omnium metu, paucorum periculo cadunt, ita animadver-
siones terrent latius quàm nocent. Senec. 1, de Clem. c. 8. 3. Ac-
cedit mos majorum, qui in animadversionibus servandus, jubente
Arist. 5. Pol. c. 11. Sicut moribus recepto, ritui maxime con-
formes pœna Lipsius 4, pol. 11. Moribus receptum autem est,
3. in loco publico dare pœnas. Probe † tamen hic inspiciendum
monemus reip, cujus g, statum, Nam tempore seditionis princi-
pem omnibus indistinctè supplicia irrogare posse negamus,
quin potius seditionis rei & ij, qui populo chari,
privatim sunt plectendi.

DISPUTATIO VIII,
Centuriæ Quarta

QUÆSTIONUM
ILLUSTRIUM PHI-
LOSOPHICARUM
In Inclinâ VVitebergensi Academiâ
Proposita
PRÆSIDE
M. Jacobo Martini
Logices Profefs. Publ.
RESPONDENTE
CONSTANTINO VVECKE
ROLaubano
*Ad diem 9. April. horis à 6. matuti-
nis in auditorio collegij veteris.*

WITEBERGÆ,
Excudebat Martinus Henckelius,
Sumptibus Pauli Helvvigij Bibliop. Anno
M. DC. VIII.